

2004р.

УДК 78.07:371.13

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Неретін В.О.

На основі аналізу інноваційних процесів, що відбуваються у вищій педагогічній освіті, у статті висвітлюються нові підходи щодо змісту професійної підготовки майбутнього вчителя музики.

Ще не так давно метою навчання було здвоєння предметних знань, у стилі керівництва панувала інформаційно-контролююча функція, акцентувався авторитарно-директивний стиль діяльності, ініціатива не підтримувалась, ігнорувался особистий досвід, а провідне місце посідав репродуктивний характер організації навчально-пізнавальної діяльності. Єдиною формою навчальної взаємодії викладача і студента була імітація, наслідування зразку. На перший план виступав зовнішній контроль і оцінка результату. Все це звужувало спектр пізнавальних мотивів майбутніх фахівців.

Динамізм глобальних змін у світі, процеси в економічному і соціально-культурному просторі нашої країни сприяли тому, що вища школа змушена гнучко реагувати на ситуацію, що склалася у підготовці фахівців. І тому у сфері педагогічної освіти необхідно враховувати такі процеси інноваційного характеру:

✓ демократизацію вищих навчальних закладів, що забезпечують самостійність у визначенні форм, засобів і умов організації педагогічного процесу:

✓ потреби загальноосвітньої школи, що диктує замовлення на педагога, спроможного проектувати власну педагогічну діяльність в залежності від типу навчального закладу і який використовує предмет, що викладає, в якості засобу розвитку учнів;

- ✓ необхідність задоволення особистісних запитів студентів, орієнтованих на можливість будування індивідуальної освітньої програми, яка містить неодноразовий акт вибору змісту і рівня педагогічної освіти;
- ✓ підготовку спеціалістів у короткі строки професійної освіти на базі її різних рівнів.

У сучасних умовах варіативність освіти стає нормою. Іде активний процес оновлення змісту, організації, форм і методів освіти. Цей процес з формування і розвитку змісту і організації нового визначається як інноваційний, а зміни, котрі виникли внаслідок цього процесу, інноваціями. Виділяється кілька рівнів інноваційного руху: організаційний, змістовний, методичний. Інноваційна активність у сучасних умовах зв'язана з концептуальною розробкою як змістовного, так і організаційно-структурного напрямків перетворення вищої педагогічної освіти.

В останні десятиліття активно розробляються теоретичні основи педагогічної інноватики, виявлення особливостей розвитку педагогічного професіоналізму і можливостей становлення й розвитку інноваційного потенціалу майбутнього вчителя в процесі навчання у вузі.

Серед сучасних інноваційних напрямків розвитку педагогічної освіти можна виділити розробку власної теорії інновацій, особистісно зорієнтоване навчання, розвиток організаційно-структурної моделі освіти, систему багаторівневої освіти.

Однією з провідних ідей концепції особистісно зорієнтованого навчання є переосмислення ролі і місця предметної підготовки в педагогічній освіті: акцент переноситься з володіння предметом, як головної мети, на володіння предметом, що викладається, як засобом розвитку учня.

Друга ідея цієї концепції зв'язана з конструюванням таких навчальних форм, де зв'язуються в одне ціле як освітній процес (власна навчальна діяльність), так і його осмислення і дослідницька робота, у якій і

відбувається становлення особистісної педагогічної позиції майбутнього вчителя. Основні положення цього підходу визначаються такою послідовністю: особистість - головна цінність для себе і для "інших", освіта - перетворення особистості, здійснюване в процесі спеціально спрямованого на це цілісного педагогічного процесу вузу; головний результат такого утворення не знання, уміння, навички, а здатність до особистісного росту, емпатійної взаємодії і високої соціально адресованої особистісної продуктивності. Вік юності, у якому знаходяться студенти, сензитивний для інтенсивної самосвідомості як за природних, так і соціальних причин, насамперед цілеспрямованого самовизначення на всі індивідуально-соціальні ролі. У зв'язку з цим у процесі вищої освіти відбувається не просто "надбудовування" нового знання і соціального досвіду, а його особистісне становлення. Для реалізації життєвих перспектив особистість свідомо "самодобудовується", використовуючи для цього можливості освітнього процесу.

Наступна ідея цієї концепції зв'язана з розвитком педагогічної суб'єктності: студент проходить через позиції "котрого навчають", "хто навчається", "хто навчає". Саме педагогічний процес вузу, орієнтований на активізацію особистісного саморозвитку студентів, володіє ні з чим не порівнянними можливостями пробудження творчого самобудівництва всіх суб'єктів освітнього процесу: і студентів, і педагогів.

Діяльність викладачів також міняється: від "транслятора" знань педагогічних технологій через роботу "майстра", що організує спільну діяльність з метою формування у студентів педагогічних здібностей, до позиції "консультанта", який спільно зі студентом проектує його майбутню професійну діяльність. У зв'язку з цією актуальною проблемою нагальним стає пошук інноваційних технологій навчання.

Кожна інновація має свої стадії розвитку – зародження ідеї нового – цілепокладання – розробку ідеї нового – реалізацію – розповсюдження –

відмирання ідеї нового. Внаслідок нове стає нормою і входить у щоденну практику. Щоб вийти на кінцевий результат, інновації повинні носити інтегральний характер, тобто зачіпати і зміст, і форми, і методи.

До джерел інноваційних ідей можна віднести потреби держави, регіону міста, директивні нормативні документи, досягнення науки, педагогічну практику, власний професійний досвід, аналіз результатів діяльності навчального закладу, друковані видання, техніко-інформаційні системи.

Інновації можуть бути різних типів, це: розвиток власного досвіду, опанування чужого досвіду, апробація наукових розробок або (найскладніший тип інновації) створення нового досвіду.

Готуючи майбутнього вчителя до його професійної діяльності необхідно виховувати прагнення до педагогічних досліджень, бажання творчо діяти в межах своєї професії. За думкою М. Скаткіна, вступаючи на творчий шлях дослідження викладач прилучається до нового виду діяльності, що вирізняється від його звиклої вчительської праці за своєю метою, методами і результатами. Мета його практичної діяльності – навчання, виховання, розвиток дітей. Основне призначення педагогічного дослідження – здобуття нових достовірних знань про процеси освіти, розкриття їхньої сутності (внутрішньої структури, функціонування, виникнення і розвитку), виділення закономірних зв'язків між явищами. Якщо вдається розкрити сутність явища, його внутрішню структуру, його закономірні зв'язки з іншими явищами, то отримується можливість передбачувати, а головне – керувати процесом – намічати таку систему педагогічної роботи, яка гарантує успішне отримання бажаного результату [1].

Готуючи студентів до майбутньої професії в рамках курсу “Методика музичного виховання” їм пропонується виконати ряд творчих завдань, одне з яких – створення власної програми з музики для

загальноосвітньої школи. Результат оцінюється групою експертів з числа студентів, які в своїй оцінці спираються на перелік питань, які вимагають розгляду під час розробки і оцінки інноваційних навчальних програм:

1. Чому виникла потреба в створенні іншої (нової, модернізованої) навчальної програми (немає аналогів, курс зовсім новий; існуючі програми не задовольняють; наявні програми не відомі розроблювачам; наявні програми “не вписуються” в інноваційну політику школи, її навчальний план; “хочеться чого-небудь нового” і т.д.)?
2. На підставі чого створена запропонована програма (на підставі діючої типової; на підставі програми вузу; на підставі програм для гімназій, ліцеїв, спецкласів і т.д.; на підставі тільки власних підходів і досвіду, тому що аналогів немає)?
3. У чому відмінність розробленої програми від існуючих, у чому її особливості, оригінальність?
4. Чи забезпечує реалізація запропонованої програми обов'язкові вимоги державних освітніх стандартів?
5. Які (конкретно) інші, нові результати будуть досягнуті при роботі за даною програмою (більш високий рівень знань, умінь і навичок, розвиток світогляду, ціннісних орієнтацій, креативності мислення, стану здоров'я; економія часу і зусиль; підвищення рівня навчальної мотивації й ін.)?
6. За рахунок якої орієнтації змісту програми передбачається забезпечити досягнення бажаних високих і нових результатів (чи забезпечується змістом програми виховна, розвиваюча, ціннісна, діяльнісна, комунікативна, самоосвітня, творча, оздоровча спрямованість; можливості для індивідуалізації і диференціації навчання, врахування пізнавальних інтересів і схильностей учнів; культуровідповідність навчання, його регіональна, національно-

етнічна спрямованість; цілісність, системність, повнота сприйняття і засвоєння матеріалу; економічність, відповідність матеріалу наявному навчальному часові; спрямованість на найбільш важливі, пріоритетні для даної області знання; сучасність, актуальність, зв'язок з життям; можливість координації й інтеграції з іншими програмами; репрезентативність програми, її здатність гідно представляти зміст відповідної області знань і т.п.)?

7. Які особливі труднощі можливі при реалізації нової програми і як передбачається їх перебороти, попереджати, компенсувати?
8. Чи супроводжується дана програма іншими компонентами навчально-методичного комплексу (чи є відповідний підручник, інші посібники, методичні розробки для вчителя і для учнів і т.п.) і якщо - ні, те як передбачається вирішувати цю проблему?
9. Які педагогічні технології, що домінують, форми організації занять, методи, прийоми, засоби навчання оптимальні для реалізації даної програми? Чи готові розроблювачі програми до її ефективного застосування?
10. Чи виконуються основні вимоги до оформлення, структури інноваційної навчальної програми (наявність пояснювальної записки, що містить концепцію навчального курсу, його специфіки; обґрунтованість структурування курсу по розділах і темах; розумність дозування часу на вивчення різних елементів програми; чіткість вимог до очікуваних результатів навчання й ін.)?
11. Чи вимагає програма дослідно-експериментальної перевірки і якщо так - як передбачається це здійснити?

Інноваційне утворення в сучасному світі є умовою теоретичного переосмислення освітньої практики виходу з кризової ситуації через розробку сучасної методології і теорії педагогічної освіти.

Література:

1. Скаткин М.Н. Методология и методика педагогических исследований: В помощь начинающему исследователю. -М., 1987.

**INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE SYSTEM OF THE
FUTURE TEACHER OF MUSIC PROFESSIONAL PREPARATION**

Neretin V.O.

The article limelight's the new approaches to the contents of a future teacher of music professional preparation on the basis of innovative processes that are taking place in the higher pedagogical education.